

2024 වසරේ ආර්ථික ප්‍රගතිය පිළිබඳ විමසීමක්

ආචාර්ය හර්ෂ පරණවිතාන

නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ

ආර්ථික පර්යේෂණ දෙපාර්තමේන්තුව - ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

රට මුහුණ පා තිබූ අභියෝග රැසක බලපෑම සැලකිය යුතු ලෙස ලිහිල් වූ 2024 වසර ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික ගමන්ගෙහි ඉතා වැදගත් වසරක් විය. පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාරය, ගෝලීය වසංගත තත්ත්වය සහ ආර්ථික අර්බුදය ඇතුළු ව 2019 වසරේ සිට වරින් වර ඇති වූ ආර්ථික කම්පනවලින් අනතුරුව ශ්‍රී ලංකාව යථා තත්ත්වයට පත්වෙමින් තිබේ. ගෝලීය ආර්ථිකය ද බහුවිධ අභියෝග මධ්‍යයේ ආර්ථිකමය වශයෙන් කම්පනවලට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව පෙන්වුම් කළ අතර, ඒ හේතුවෙන් එම අභියෝගවල බලපෑම අපේක්ෂා කළ ප්‍රමාණයට වඩා අඩු මට්ටමක පැවතුණි. එහෙත්, භූ දේශපාලනික තත්ත්වයන් අහිතකර විය. එම සමස්ථ තත්ත්වය පිළිබඳ ව සවිස්තරාත්මක ව සලකා බැලීම ඉතා කාලෝචිතය.

2024 වසරේ දී වූ ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ ප්‍රවණතා

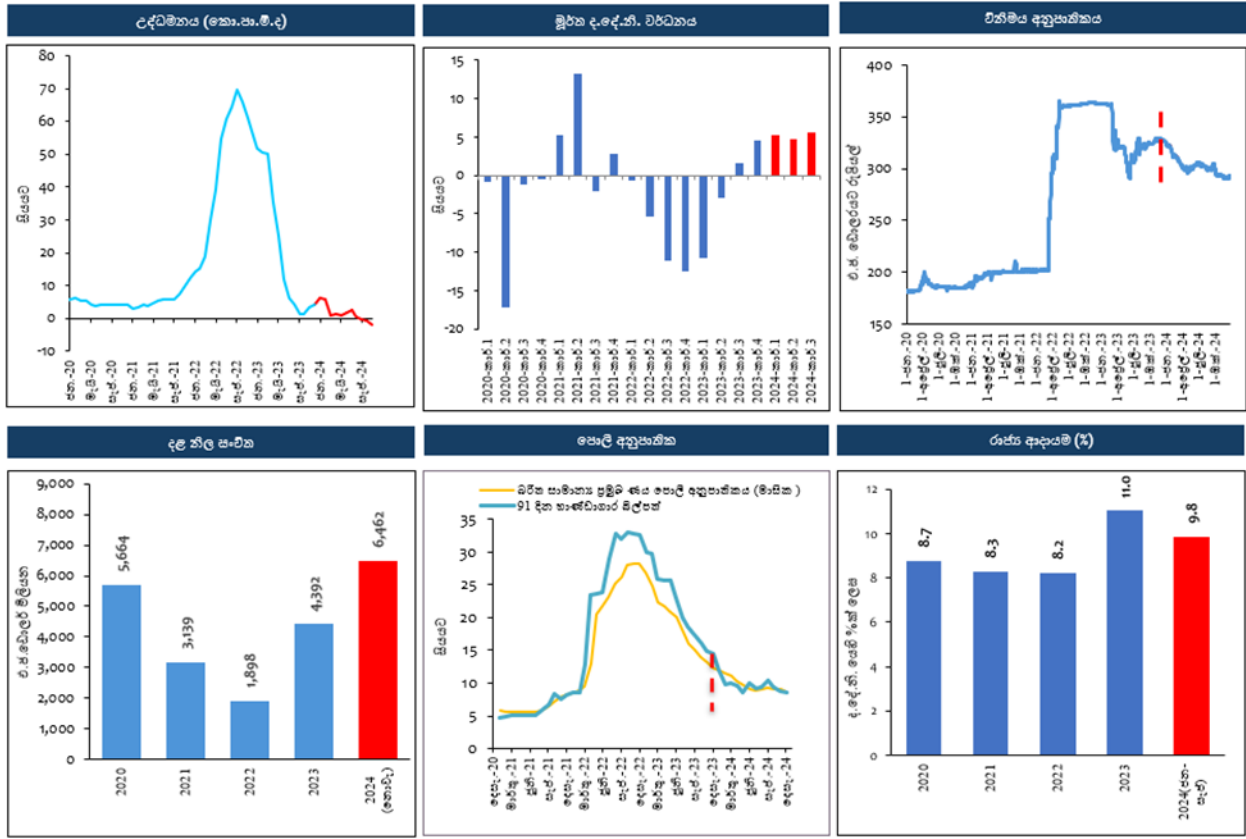
2024 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකාව සාර්ව ආර්ථික සහ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව යථාතත්ත්වයට පත් කිරීමේ දී කැපී පෙනෙන ප්‍රගතියක් ලබා ඇත. 2022 වසරේ දී තෝරාගත් විදේශීය ණය ගෙවීම තාවකාලික ව අත්හිටුවීමෙන් පසුව, විදේශීය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සාකච්ඡා 2024 දී අවසන් කරන ලදී. ඉන් අනතුරුව, වසර දෙකහමාරක කාලයක් පුරා පැවති තාවකාලිකව ණය ගෙවීම් අත්හිටුවීමේ තත්ත්වයෙන් (restricted default status) ඉවත් වීමට ශ්‍රී ලංකාවට හැකි විය. තව ද, ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වෛරීත්ව ශ්‍රේණිගත කිරීම ශ්‍රේණි කිහිපයකින් ඉහළ නංවන ලද අතර එමගින් ශ්‍රී ලංකාවට අදාළව පැවති ඉහළ අවදානම් අධිමිල සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ (ජා.මු. අරමුදලේ) විස්තීර්ණ ණය පහසුකම සාර්ථක ව අඛණ්ඩ ව ඉදිරියට ගෙන යමින්, 2024 වසරේ දී දෙවන සමාලෝචනය පිළිබඳ විධායක මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ලැබුණු අතර, තුන්වන සමාලෝචනය පිළිබඳ සහ කාර්ය මණ්ඩල මට්ටමේ එකඟතාව ළඟා කරගන්නා ලදී. මෙම වර්ධනයන්, ශක්තිමත් ජනවරමක් මත ගොඩනැගුණු දේශපාලන ස්ථාවරත්වය සමඟින්, වසරේ අග භාගයේ දී වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන් වර්ධනය වීමට සහ වෙළෙඳපොළ අපේක්ෂාවන් වැඩි දියුණු කිරීමට උපකාරී විය.

2024 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම සහ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමට අදාළ ප්‍රධාන කාල රාමු

2024 ජුනි 13	ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකමෙහි දෙවන සමාලෝචනය පිළිබඳ විධායක මණ්ඩලයේ අනුමැතිය
2024 ජුනි 26	ද්විපාර්ශ්වික ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් නිල ණය හිමියන්ගේ කමිටුව (Official Creditor Committee) සහ චීන අපනයන-ආනයන බැංකුව සමඟ අවබෝධතා ගිවිසුම අත්සන් කරන ලදී.
2024 සැප්. 19	ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම පිළිබඳ තාවකාලික බැඳුම්කර හිමියන්ගේ කමිටුව (Ad Hoc Bondholder Committee) සමඟ ප්‍රතිපත්තිමය එකඟතාවකට එළැඹීම
2024 නොවැ. 23	ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකමෙහි තුන්වන වාරිකය පිළිබඳ කාර්ය මණ්ඩල මට්ටමේ එකඟතාව
2024 නොවැ. 25	ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර හුවමාරුව නිල වශයෙන් දියත් කිරීම
2024 දෙසැ. 20	ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර හුවමාරුව සම්පූර්ණ කිරීම

මෑත වසරවල පැවති අවදානම් මට්ටම්වලට සාපේක්ෂ ව ප්‍රධාන සාර්ව ආර්ථික දර්ශක වැඩි දියුණු විය. උද්ධමන පීඩනය සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වූ අතර වසර කිහිපයකට පසු රටෙහි තාවකාලික අවධමනයක් වාර්තා විය. ණය ප්‍රසාරණයට සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වලට සහාය වීම සඳහා වසර තුළ තවදුරටත් මුදල් තත්ත්වයන් ලිහිල් කිරීමට මෙමගින් හැකි විය. එපමණක් නොව, අඩු පොලී අනුපාතික, වැඩිදියුණු වූ ආර්ථික අපේක්ෂා, යථා තත්ත්වයට පත්වන දේශීය හා විදේශීය ඉල්ලුම සහ 2023 වසරේ ආර්ථික වර්ධනයේ අඩු සංඛ්‍යාතමය පදනම හේතුවෙන් ආර්ථික වර්ධනය වේගයෙන් යථා තත්ත්වයට පත් විය. විශේෂයෙන් ම, රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ කාලයක් පුරාවට පැවති අඛණ්ඩ අසමතුලිතතා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ක්‍රියාමාර්ග සහ වැඩිදියුණු වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය තුළින් බොහෝ දුරට හිතකර තත්ත්වයකට පත් විය. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩ ව විදේශ විනිමය මිල දී ගැනීම් මගින් බාහිර කම්පනවලට ඔරොත්තු දීම සඳහා අවශ්‍ය විදේශ සංචිත ස්ථාවරක්ෂක වැඩිදියුණු කරගැනීමට හැකි විය. මේ අතර, ශුද්ධ විදේශ විනිමය ලැබීම් සහ ධනාත්මක වෙළෙඳපොළ අපේක්ෂා ආධාරයෙන් ඇති වූ විදේශීය ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තය පිළිබිඹු කරමින්, විනිමය අනුපාතිකය 2024 වසරේ දී ද අඛණ්ඩ ව අතිප්‍රමාණය විය. විදේශීය අංශයේ මෙම වර්ධනයන් හමුවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය ආදායම ඉහළ නැංවීමේ අවශ්‍යතාව සපුරා ගැනීමට වසර අවසානය වන විට ඉතිරිව ඇති ආනයන සීමා ලිහිල් කිරීම සලකා බැලීමට රජය විසින් අවධානය යොමු කරන ලදී.

ප්‍රධාන සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යවල මෑත කාලීන ප්‍රවණතා

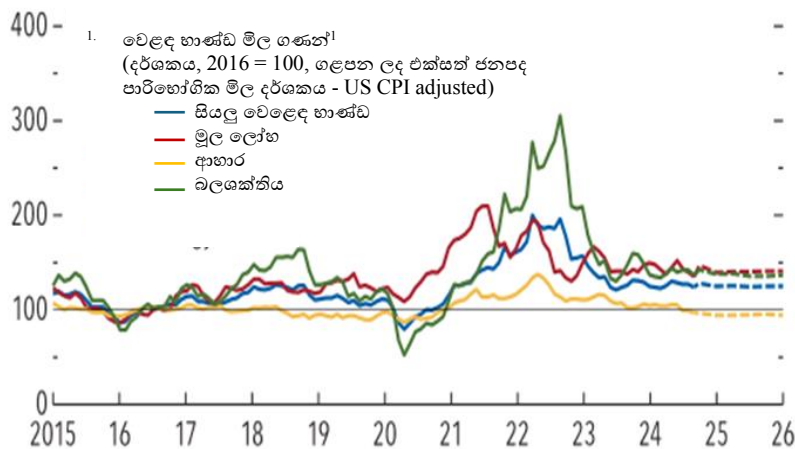
සාර්ව ආර්ථික වශයෙන් වූ වර්ධනයන්ට අමතරව, මූල්‍ය අංශයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ද වැඩිදියුණු වූ අතර, මූල්‍ය අංශය කෙරෙහි ඇති වූ අභියෝග තීරණාත්මක ලෙස ජයගැනීමට හැකි විය. ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකභාවය, ණය ගුණාත්මකභාවය, ද්‍රවශීලතාව සහ ලාභදායීත්වය ඇතුළු මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රධාන දර්ශක, වසර තුළ වැඩි දියුණුවීමක් පිළිබිඹු කර ඇත. බැංකු සතු විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් පවතින ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සම්පූර්ණ කිරීම හේතුවෙන් බැංකුවලට ඇති අවිනිශ්චිතතා සහ අවදානම් අඩු විය. ප්‍රධාන වශයෙන්, බැංකු ක්‍ෂේත්‍රයේ සාධනීය බව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා බැංකු පද්ධතියේ පාලනය, සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් සමඟ කරන ගනුදෙනු, විශාල ණය නිරාවරණ සහ හිමිකාරීත්වය ආදිය සම්බන්ධයෙන් නීතිමය රාමුව තවදුරටත් ශක්තිමත් කරන ලදී. මුදල් වෙළෙඳපොළ සහ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ කාර්යසාධනය වැඩිදියුණු වූ අතර කොටස් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය වාර්තාගත ලෙස ඉහළ ගියේය.

කෙසේ වෙතත්, ජනතාව සහ ව්‍යාපාර මත ආර්ථික දුෂ්කරතාවලින් ඇති වූ දිගුකාලීන බලපෑම තවමත් පවතියි. ජනගහණයේ වඩාත් අවදානමට ලක්විය හැකි කොටස් වලට සහ ව්‍යාපාරවල සහාය දැක්වීම සඳහා වූ ඉලක්කගත ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග, එම අංශයන්ගේ පැවැත්ම සඳහා තාවකාලික සහනයක් ලබා දෙනු ඇත. එසේ වුවද, සර්ව සහභාගීත්වයකින් යුතු ආර්ථික වර්ධන අවස්ථා වැඩිදියුණු කිරීම මෙම ගැටලුවට කල්පවත්නා විසඳුමක් වනු ඇත.

2024 වසරේ ගෝලීය ආර්ථික කාර්යසාධනය

ගෝලීය මහ බැංකුවල දැඩි නිර්-උද්ධමනකාරී ප්‍රතිපත්ති සහ අඛණ්ඩ දැඩි මූල්‍ය තත්ත්වයන් මධ්‍යයේ පවා ගෝලීය ආර්ථික අපේක්ෂාවන් යථාතත්වයට පත්විය. කෙසේ වෙතත්, මැදි කාලීන ව ගෝලීය ආර්ථික වර්ධනය වසංගතයට පෙර වාර්තා වූ සාමාන්‍ය අගයන්ට වඩා පහළ මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි පුරෝකථනය කර ඇත. බොහෝ රටවල උද්ධමනය 2022-2023 කාලපරිච්ඡේදය තුළ නිරීක්ෂණය කළ ඉහළ යෑමෙන් පසුව, ඉලක්කගත මට්ටම්වල ආසන්නයට ළඟාවිය. මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග මෙන්ම ගෝලීය සැපයුම් තත්ත්වයන් ලිහිල් වීම හේතුවෙන් ගෝලීය ආර්ථික අවපාතයකට තුඩු නොදෙන ආකාරයෙන් උද්ධමන ඉලක්ක ළඟාකර ගැනීමට හැකිවීම සතුටුදායක කරුණකි. එසේ ම, උද්ධමනය අඛණ්ඩ ව අඩුවීම සහ උද්ධමන අපේක්ෂාවන් පාලනය වීමත් සමඟ මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රමයෙන් ලිහිල් කිරීම සඳහා පහසුකම් සැලසිණි. 2024 වසරේ දී, ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය, එක්සත් රාජධානිය, සහ යුරෝපා සංගමය ඇතුළු ප්‍රධාන දියුණු රටවල්, 2022 සහ 2023 වසරවල දී දැඩි මූල්‍ය ස්ථාවරයක් පවත්වා ගැනීමෙන් පසු ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාත අඩු කිරීම ආරම්භ කරන ලදී. මේ අතර, ඉල්ලුම්-සැපයුම් නොගැළපීම අඩුවීම හේතුවෙන් බොරතෙල්, LP ගෑස්, ගල් අඟුරු වැනි ප්‍රධාන වෙළෙඳ භාණ්ඩවල මිල ගණන් සහ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදිතවල මිල ගණන්වල උච්ඡාවචනය අවම වූ අතර, මිල ගණන් ද පහළ මට්ටමක ස්ථාවර විය. එක්සත් ජනපද ඩොලර් දර්ශකය මගින් මනිනු ලබන පරිදි, අනෙකුත් ප්‍රධාන තරගකාරී මුදල් ඒකකවලට සාපේක්ෂ ව එක්සත් ජනපද ඩොලරය ශක්තිමත් විය. බොහෝ රටවල් නව දේශපාලන නායකත්වයන් තෝරා ගැනීමත් සමඟ පසුගිය වසරේ දී දේශපාලන නායකත්වයේ වෙනස්කම් කිහිපයක් දක්නට ලැබුණි. ගෝලීය සුපිරි බලවතුන්, විශේෂයෙන් ම ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය, විසින් සිය ප්‍රධාන ප්‍රතිපත්ති ප්‍රමුඛතා වෙනස් කිරීම ඉදිරි කාලය තුළ ගෝලීය භූ ආර්ථික හා සමාජ ගතිකත්වයට බලපෑම් ඇතිකළ හැකිය.

ප්‍රධාන භාණ්ඩවල මිල ගණන් පිළිබඳ මෑත වලනයන් සහ පුරෝකථන

මූලය: ලෝක ආර්ථික ඉදිරි දැක්ම (World Economic Outlook) - ඔක්තෝබර් 2024, ජා.මු. අරමුදල

පොදුවේ ගත් කල, 2024 වසරේ දී ගෝලීය වශයෙන් රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය අයහපත් අතට හැරුණු අතර රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරත්වය පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතා ඉස්මතු විය. ගෝලීය රාජ්‍ය ණය 2024 වසරේ දී වැඩි

වූ අතර එය ඉදිරි වසරවල දී තවත් ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ඒ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් බලපානු ලබන්නේ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය සහ චීනය වුවද, රාජ්‍ය ණය වැඩිවීම පුළුල් ප්‍රශ්නයක් බවට පත්වෙමින් තිබේ. එපමණක් නොව, රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් තත්ත්වය තවදුරටත් වර්ධනය වීම මධ්‍යයේ බොහෝ රටවල රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශය තුළ පවතින අවදානම්වල ඉහළ සම්භාවිතාව පිළිබඳව බහුපාර්ශ්වික ආයතනවලින් අනතුරු ඇඟවීම් සිදු කර ඇත. මැදි කාලීනව, රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය හරහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ගැලපීම් සිදු කිරීම හා රාජ්‍ය මූල්‍ය පාලනය වැඩි දියුණු කිරීම සමඟින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය ගොඩ නැගීම, ණය අස්ථායීතාවේ දිගුකාලීන බලපෑම් සහ එක් වරක් සිදුකළ යුතු වේදනාකාරී රාජ්‍ය මූල්‍ය ගැලපුම් යනාදියෙහි අවශ්‍යතාව අවම කර ගැනීමට උපකාරී වේ. ගෝලීය මූල්‍ය තත්ත්වය ලිහිල් කිරීම රාජ්‍ය මූල්‍ය දැඩි කිරීමේ බලපෑම අඩුකරගැනීමට අවකාශයක් නිර්මාණය කරන බැවින් ඒ සඳහා හිතකර කාලයක් නිර්මාණය වී ඇත.

මූල්‍ය අංශය ගත් කල, ස්ථාවර සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් සහ ලිහිල් මුදල් තත්ත්වයන් හේතුවෙන්, ගෝලීය මූල්‍ය ස්ථායීතාවයට කෙටි කාලීන අවදානම් අඩු මට්ටමක පවතියි. කෙසේ වෙතත්, ආර්ථික හා භූ දේශපාලනික අවිනිශ්චිතතාවයන් හේතුවෙන් ආර්ථික අංශ සහ මූල්‍ය පද්ධතිය මත ඇතිවිය හැකි බලපෑම් පිළිබඳව නොසලකා හැරිය නොහැක. මේ අතර, අඛණ්ඩ ගෝලීය අවධානයක අවශ්‍යතාවය අවධාරණය කරමින් දරිද්‍රතාවය අඩු කිරීම, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය සහ කාන්තා ශ්‍රම බලකායේ සහභාගීත්වය ඇතුළු සමාජ දර්ශක, වර්ෂය තුළ සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් පෙන්නුම් නොකළේය.

ප්‍රධාන නිගමනයන්

දරුණුතම ආර්ථික අර්බුදයකට මුහුණ දුන් ශ්‍රී ලංකාව අඩු කාලපරිච්චේදයකින් එම අර්බුදයෙන් මිදී නැවත වරක් සිය ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව පෙන්නුම් කර ඇත. බහු පාර්ශ්වකරුවන් සහ ජාත්‍යන්තර හවුල්කරුවන්ගේ සහයයෙන් ගනුලැබූ තීරණාත්මක ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග හරහා මෙය කළ හැකි විය. කෙසේ වෙතත්, මෙම හිතකර තත්ත්වයන් පිළිබඳ අධිතක්සේරුවක් සිදු නොකොට අඛණ්ඩ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණවලට ප්‍රමුඛත්වය දීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ආර්ථික අර්බුදයත් සමඟම අඛණ්ඩ ආර්ථික අසමතුලිතතා සහ සාර්ව ආර්ථික අස්ථාවරත්වයේ පිරිවැය සහ ප්‍රතිවිපාක ශ්‍රී ලාංකිකයන් හොඳින් වටහාගෙන ඇත. ශක්තිමත් ප්‍රතිසංස්කරණ න්‍යාය පත්‍රයෙන් බැහැර නොවී ඉදිරි පියවර ප්‍රවේශමෙන් තැබිය යුතුය. සාර්ව ආර්ථික සහ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාවය ප්‍රතිස්ථාපනය වෙමින් පවතින අතර, සාර්ව සහභාගීත්වය සහ තිරසර බව තහවුරු කරමින් වර්ධන අපේක්ෂා වැඩි දියුණු කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය. ඉතිරි ව ඇති ව්‍යුහාත්මක ආර්ථික ගැටලු සහ අවිනිශ්චිතතා නිරාකරණය කිරීම අරමුණු කරගත් ප්‍රතිසංස්කරණ සැලසුම්කළ ආකාරයෙන් ඉදිරියට ගෙන යා යුතුය. ගෝලීය අවිනිශ්චිතතා වැඩි වෙමින් පවතින බැවින්, අවම ගැලපුම් පිරිවැයක් සමඟින් බාහිර ව ඇතිවන කම්පනවලට ඔරොත්තු දීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව එහි විදේශීය, රාජ්‍ය මූල්‍ය, මූල්‍ය සහ මුදල් යන අංශවල ස්ථාවරත්වය ගොඩනගාගත යුතුය. මීට අමතර ව, ශ්‍රී ලංකාව දේශගුණික විපර්යාස, භූ ආර්ථික ඛණ්ඩනය, කෘත්‍රීම බුද්ධිය යොදා ගැනීම සහ වයස්ගත ජනගහනය වැනි බහුවිධ ගෝලීය ප්‍රවණතාවලට අනුගත විය යුතුය. මෙවැනි ආකාරයේ පෙර

සුදානම් විම කුළින් ඉදිරි වසරවල දී ගෝලීය ව සිදුවිය හැකි වෙනස්වීම්වලට ශ්‍රී ලංකාවට සාර්ථකව මුහුණ දීමට හැකිවනු ඇත.

*මෙම ලිපියට පාදක වන්නේ ආචාර්ය සුජීතා ජෙගජිවන් මහත්මිය විසින් 27.12.2024 වන දින **Daily FT** පුවත්පතෙහි “**Recap of 2024 on an Economic Perspective**” යන මැයෙන් පළ කළ මුල් ලිපියයි.*